

GRAVAR OCH TERRASSERINGAR INOM POSTDRÄNGEN 2 I HUDDINGE

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3732

Arkeologisk förundersökning
Lämning L2016:412
Fastighet Postdrängen 2
Huddinge socken och kommun
Stockholms län

Författare Tove Björk

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsens diarienummer:	431-7419-2024
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2024-04-09
Uppdragsnr i KMR:	202400501
Företagare:	Mattias Aydin
Fastighet:	Postdrängen 2
Berörda lämningar, KMR:	L2016:412
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförandetid, fältarbete:	11–12 juni 2024
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdssystem:	RH 2000
Projektledare:	Tove Björk
Rapportansvarig:	Tove Björk
Fältpersonal:	Tove Björk, Elin Evertsson
Fyndfotografering:	Ida Söderström
Planer och layout:	Medea Nyström Huuva
Fynd:	Fynd i form av brända ben förvaras hos Arkeologikonsult i väntan på fyndfördelning. Metallfynd har efter fotografering och registrering gallrats.

ARKEOLOGIKONSULT

Karins väg 5, 194 61 Upplands Väsby

Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

Fastighetskartan (Topografi 10 och Fastighetsindelning): ©Lantmäteriet

Drönbild: Spridningstillstånd Lantmäteriet, ärendenummer LM2024/036844.

Omslagsbild: Förundersökningsområdet med den minde ytan (schakt 1) till höger i bild och den större ytan (schakt 2) i bakgrunden. Foto från sydöst.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

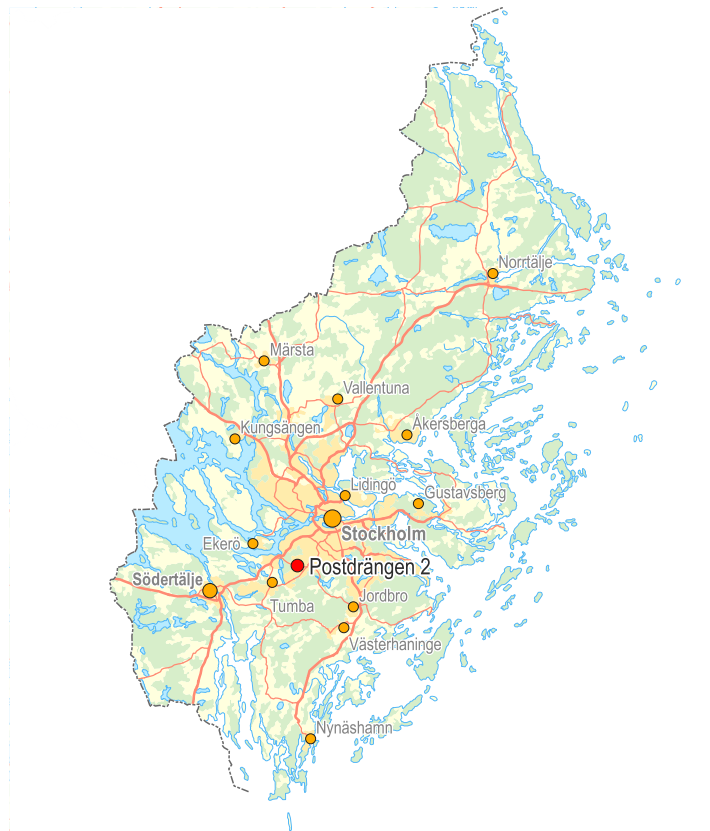
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

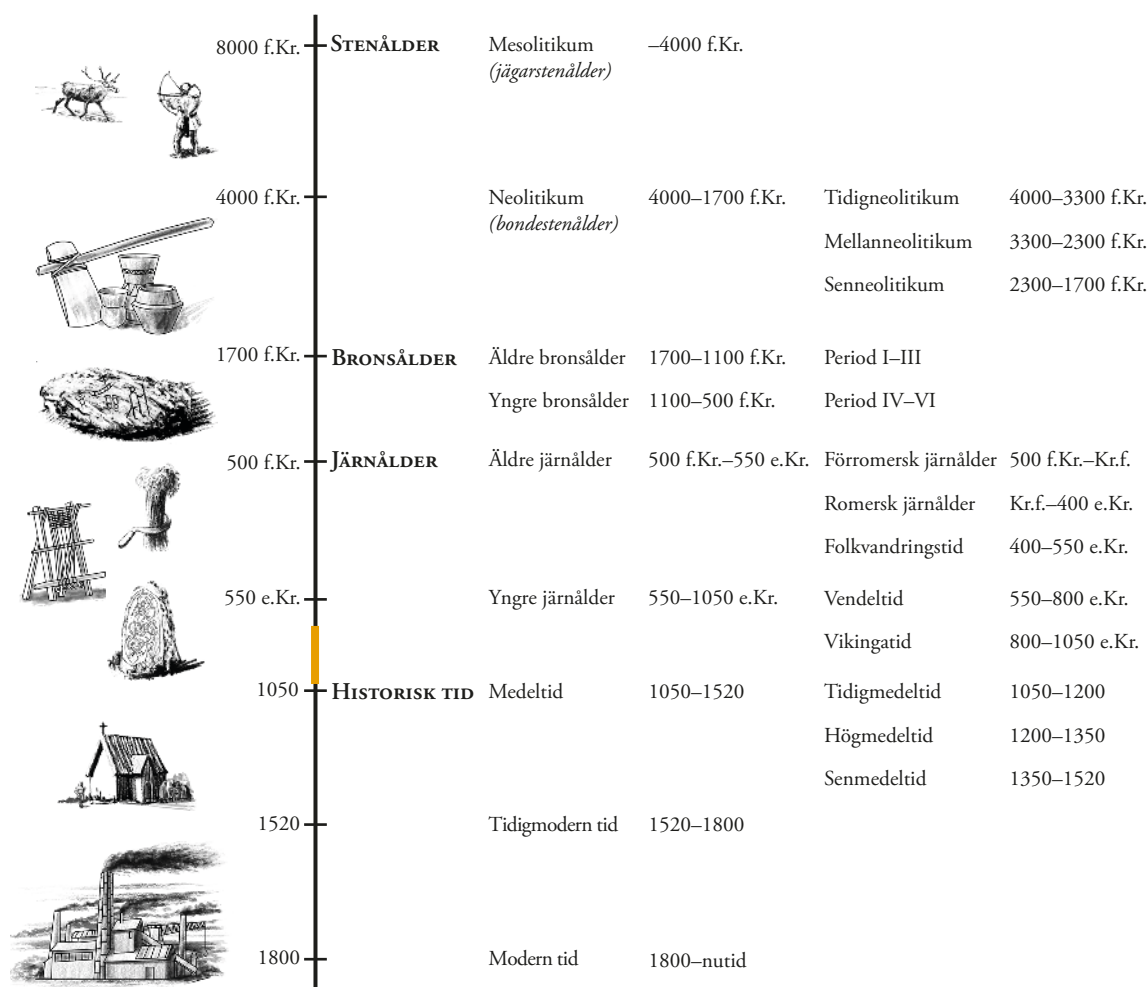
GRAVAR OCH TERRASSERINGAR INOM POSTDRÄNGEN 2 I HUDDINGE

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3732

Arkeologisk förundersökning
Lämning L2016:412
Fastighet Postdrängen 2
Huddinge socken och kommun
Stockholms län

Författare Tove Björk

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING OCH SYFTE	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	8
TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR AV GRAVFÄLTET	9
GENOMFÖRANDE	10
RESULTAT	11
Brandlager	11
Gravar och terrasseringar.....	12
Lager.....	12
SLUTORD	13
Fornreg	13
REFERENSER	14
Litteratur	14
Digitala källor	14
BILAGOR.....	15
Bilaga 1. Schakt	15
Bilaga 2. Kontexter	16
Bilaga 3. Osteologisk analys	17
Bilaga 4. Fynd.....	19
Bilaga 5. ¹⁴ C-analys	20

Figur 1. Platsen för den arkeologiska förundersökningen mellan Glömsta och Huddinge. Mot bakgrund av Topografen 50, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Under juni månad 2024 genomförde Arkeologikonsult en arkeologisk förundersökning inom delar av gravfältet L2016:412 i Huddinge kommun, Stockholms län.

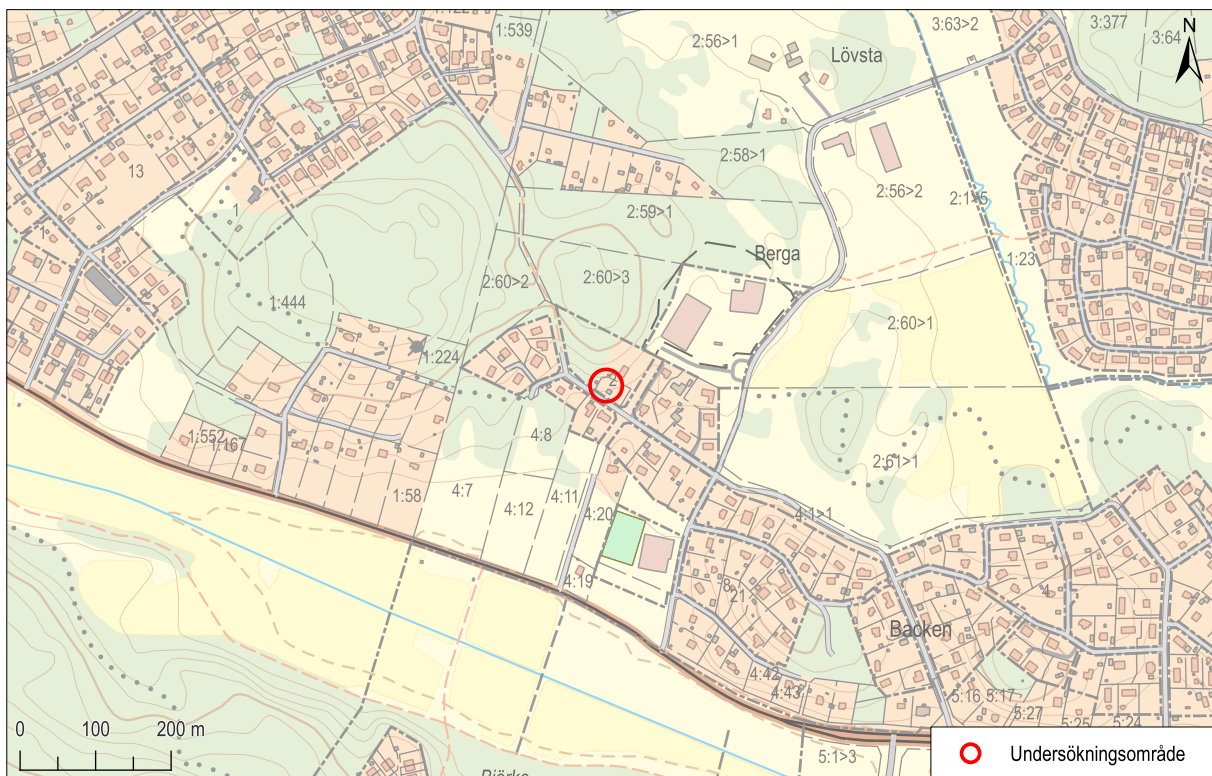
Förundersökningen berörde östra delen av gravfältet där totalt ca 195 m² avbanades i syfte att undersöka delar av ett brandlager från en skadad grav, men också för att avgränsa och undersöka om fler gravar fanns inom en större yta av det registrerade gravfäl-

tet. Inom den större ytan skulle inga gravar eller anläggningar undersökas. Brandlagret som har daterats till vikingatid innehöll en mindre mängd brända ben från människa och fyra båtningar. Inom ytan som avbanades framkom ytterligare en till två gravar, två till tre terrasseringar, brända ben och ett lager. Efter den avslutade förundersökningen har gravfältets utbredning minskat samt att fornlämningsens beskrivning i kulturmiljöregistret har uppdaterats med de nya arkeologiska resultaten.

INLEDNING OCH SYFTE

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län (dnr 431- 7419-2024) utfört en arkeologisk förundersökning inom del av fornlämning L2016:412 (gravfält) på fastighet Postdrängen 2, Huddinge kommun i Stockholms län. Förundersökningen föranleddes av att fastighetsägaren inom Postdrängen 2 planerar för bebyggelse inom fastigheten.

Förundersökningens syfte var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning samt fastställa om och dokumentera fornlämningsens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt tillvarata fornynd. Resultaten ska kunna användas av undersökaren för att bedöma och beräkna omfattningen av en eventuell arkeologisk undersökning samt kunna användas i fastighetsägarens planering.

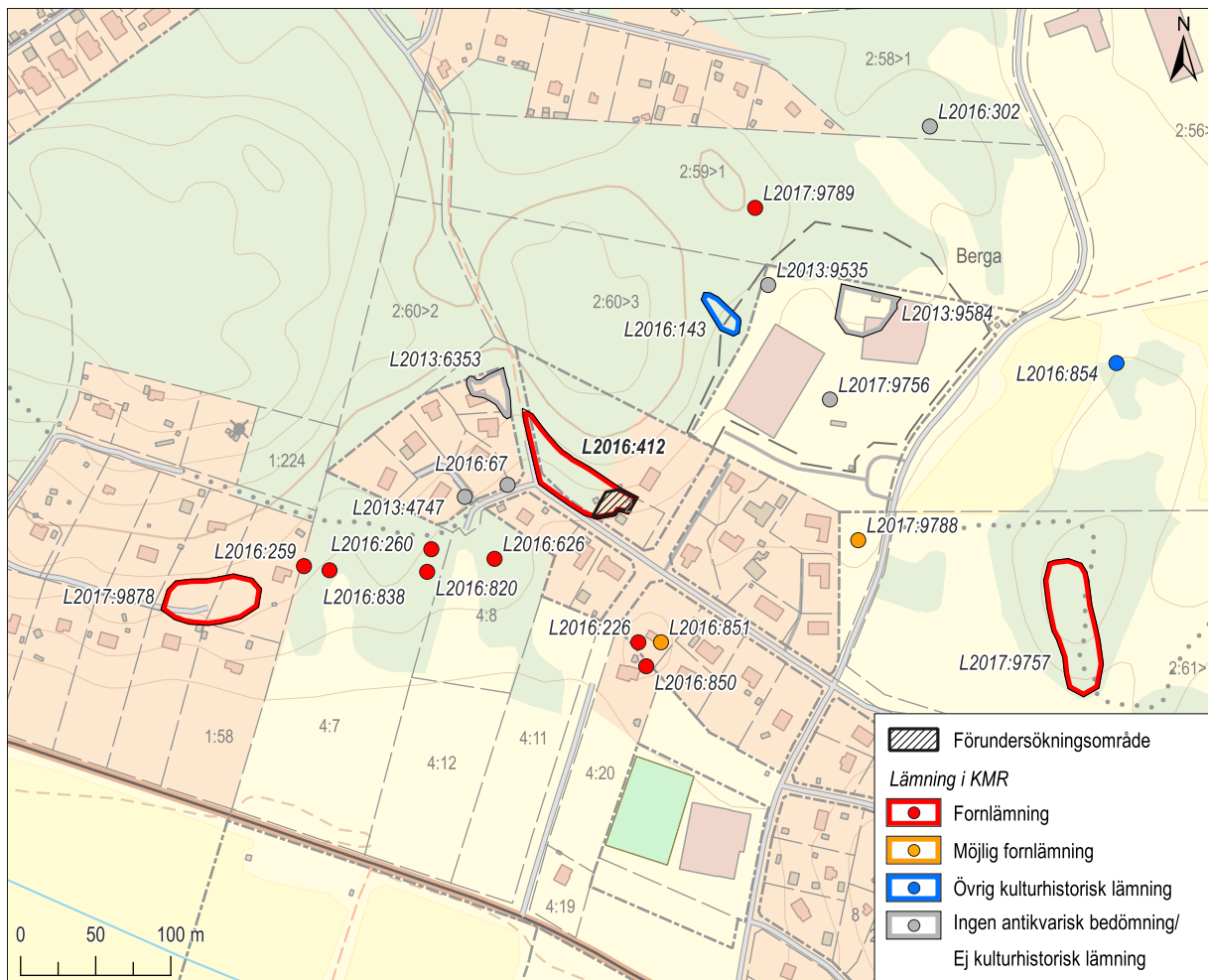

Figur 3. Vy över förundersökningsområde med gravar och terrasserings. Foto från söder.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Förundersökningsområdet låg inom den registrerade ytan för gravfältet L2016:412 och var totalt ca 300 m². Området ligger i ett äldre sommarstugeområde som med åren har kommit att förtätas med villor. Terrängen utgörs av en brant sluttning åt söder och åt sydväst (figur 4). Vegetationen på tomten utgörs av enstaka mindre träd, äldre rabatter, sly och gräs. I norra delen finns en grusad gång i öst–västlig riktning. Höjdnivåerna ligger på mellan 35–39 meter över havet.

Fornlämningsbilden i området utgörs huvudsakligen av gravfält och ensamliggande stensättningar. Här och var kan skymtas enstaka boplatser, ensamliggande härdar och fyndplatser enligt Kulturmiljöregistret (KMR).

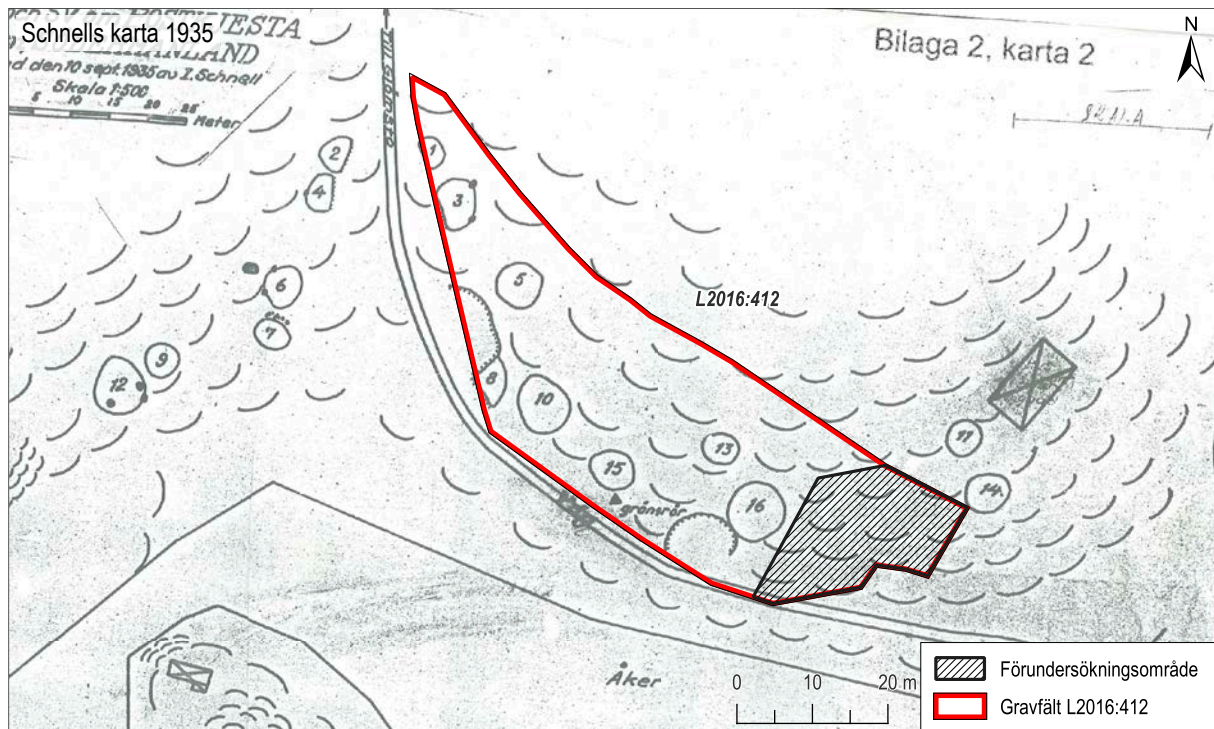

Figur 4. Förundersökningsområdet med lämningar från Kulturmiljöregistret (KMR) mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:5 000.

TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR AV GRAVFÄLTET

Tidigare arkeologiska undersökningar som genomförts inom gravfältets södra och östra delar visar att gravfältet en gång varit större. I samband med tidigare arkeologiska insatser av gravfältet har det noterats att gravar funnits även på västra sidan av Kästavägen inne på fastigheterna Postväskan 2 och 7. På en handritad karta från 1935 som arkeolog Ivar Schnells upprättade finns sex gravar tillhörande gravfält L2016:412 samt ytterligare ett par ensamliggande stensättningar medtagna, samtliga belägna väster om nuvarande Kästavägen (figur 5). Emellertid finns inte alla gravar tillhörande gravfältet med på kartan. Något som uppmärksammades i sam-

band med en arkeologisk utredning 2009 (Lindblom 2009:6). Ökad markexploatering i området på båda sidor av Kästavägen har medfört att gravar inom berört gravfält förstörts. År 2007 genomfördes en utredning av gravfältets sydvästra delar och fem gravar identifierades inom fastighet Postdrängen 1 och 2 (Grön 2008). År 2009 genomgick båda fastigheterna en arkeologisk utredning på sådana ytor som inte var bebyggda, varpå nio tidigare okända gravar framkom samt lämningar av boplatsskarakter (Lindblom 2009). Byggandet av bostäder som kommit att ske inom gravfältets södra delar utan uppenbar antikvarisk närvaro resulterade i en skadedokumentation år

Figur 5. Ivar Schnells handritade karta från 1935 visar att gravfält L2016:412 varit större. Skala 1:1 000.

2016, varpå det då konstaterades att stora delar av gravfältets södra delar och partier av ett boplatssområde hade sprängts bort (Sabel 2016).

Skadedokumentationen följdes av en för- och slutundersökning som resulterade i lämningar av boplatsskarakter inom fastighet Postväskan 1 (Sabel 2016). Inom Postväskan 7 påträffades inga lämningar då stora delar av undersökningsområdet var förstört.

År 2023 genomfördes en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av det berörda gravfältet inom fastighet Postdrängen 2 i samband med en försäljning av fastigheten. Ett påträffat brandlager och en grav resulterade i att begränsningen för gravfält L2016:412 kom att utökas med några meter åt öst (Sillén 2023).

GENOMFÖRANDE

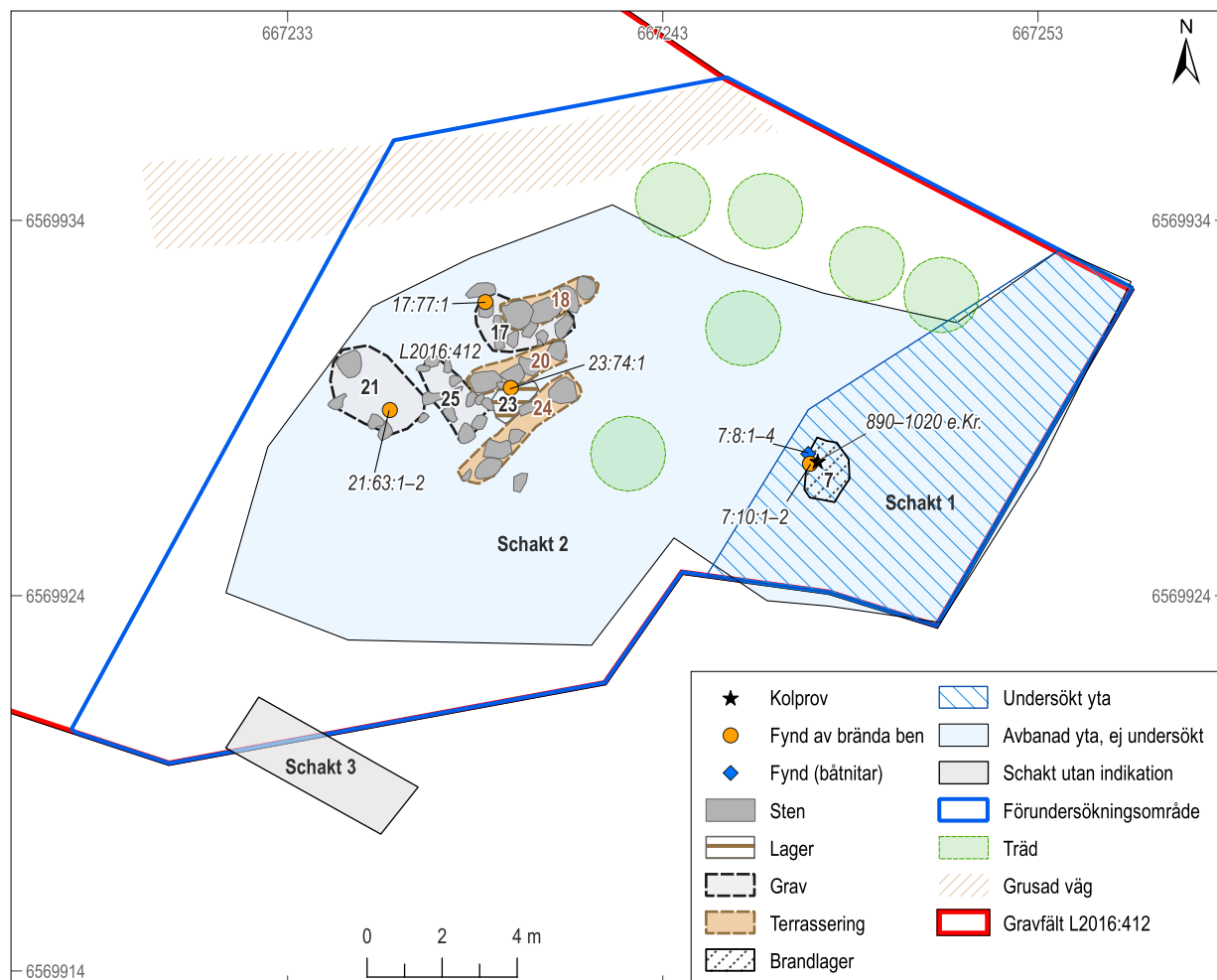
Målsättningen med den arkeologiska förundersökningen var att undersöka det brandlager som framkom vid förundersökningen år 2023 inom en yta om cirka 50 m² samt att avbana en större yta inom gravfältet för att undersöka om fler gravar fanns inom ytan. Vissa delar av ytan schaktades ej på grund av träd som inte fick avverkas.

Avbanningen genomfördes med grävmaskin ned till anläggningsnivå eller orörd yta. Metalldetektering utfördes kontinuerligt i samband med avbanning och undersökning av anläggningar och lager. Endast föremål av recent karaktär som spikar påträffades.

Sammantaget avbanades cirka 195 m². Avbanad yta, anläggningar, lager och fynd mättes in med RTK-GPS, dokumenterades och fotograferades. Området fotograferades med drönare. Brandlagret inom den mindre ytan (schakt 1) undersöktes i sin helhet och togs bort. Anläggningar inom den större ytan (schakt 2) rensades endast fram, men undersöktes inte vidare.

Fynd av brända ben omhändertogs i syfte att genomgå osteologisk analys. Ett makrofossilprov togs från brandlagret för att ta fram material för ¹⁴C-datering.

RESULTAT

Figur 6. Avbanade ytor samt framkomna konstruktioner och lager. Skala 1:150.

Brandlager

Brandlagret från den tidigare förundersökningen togs fram och undersöktes. Brandlagret som var stort sedan tidigare innehöll enstaka skärviga stenar och en mindre mängd brända ben. Bland benen har en människa som var mellan 18–44 år gammal vid dödstillfället identifierats (bilaga 3). Även fyra nitar framkom i brandlagret (figur 7). Brandlagret som provtogs för ^{14}C har daterats till vikingatid (890–1020) (bilaga 5).

Figur 7. Nitarna var de enda fynd utöver brända ben som påträffades i brandlagret. Nitar är en förhållandevis vanlig fyndkategori i järnålderskontexter och dess användningsområden är många. Kanske speglar de någon typ av hantverk eller aktivitet som den gravlagde försörjde sig på, alternativt utgör de spår efter någon form av konstruktion som den kremerade låg ovanpå eller inuti under kremering. Skala 1:1.

Inom den större ytan som avbandes framkom två gravar (17 och 21), en möjlig grav (25), 2–3 terrasseringar och ett lager (23). En av gravarna (grav 17) påträffades i samband med förundersökningen år 2023 (Sillén 2023).

Gravar och terrasseringar

Grav 17 var den mer intakta av samtliga påträffade konstruktioner. Graven var endast delvis synlig och hade högst upp fyra större stenar på rad belägna i östvästlig riktning (terrassering 18) (figur 8). Om stenarna ingår i gravkonstruktionen eller utgör en senare tillkommen möjlig konstruktion i form av en terrassering har inte varit möjligt att fastställa inom ramen för förundersökningen. I anslutning till ett par stenar tillhörande grav 17 framkom enstaka brända ben, men inga ben från människa har identifierats.

I västra delen av ytan framkom i samband med rensningen enstaka brända ben innanför en halvcirkelformad stenkonstruktion som tolkats utgöra en grav (grav 21). Ett ben från en människa har identifierats bland benen.

I samband med rensningen framkom centralt en rektangulär stenkonstruktion, vilken tolkats kunna utgöra en möjlig grav (grav 25). Inga brända ben eller andra fynd framkom vid rensningen.

Söder om grav 17 finns två terrasseringar (20 och 24), vilka har liknande utseende som stenraden ovanpå grav 17 med avseende på längd, bredd, väderstreck och stenstorlek.

Figur 8. Terrassering 18 belägen ovanpå grav 17. Foto från öst.

Lager

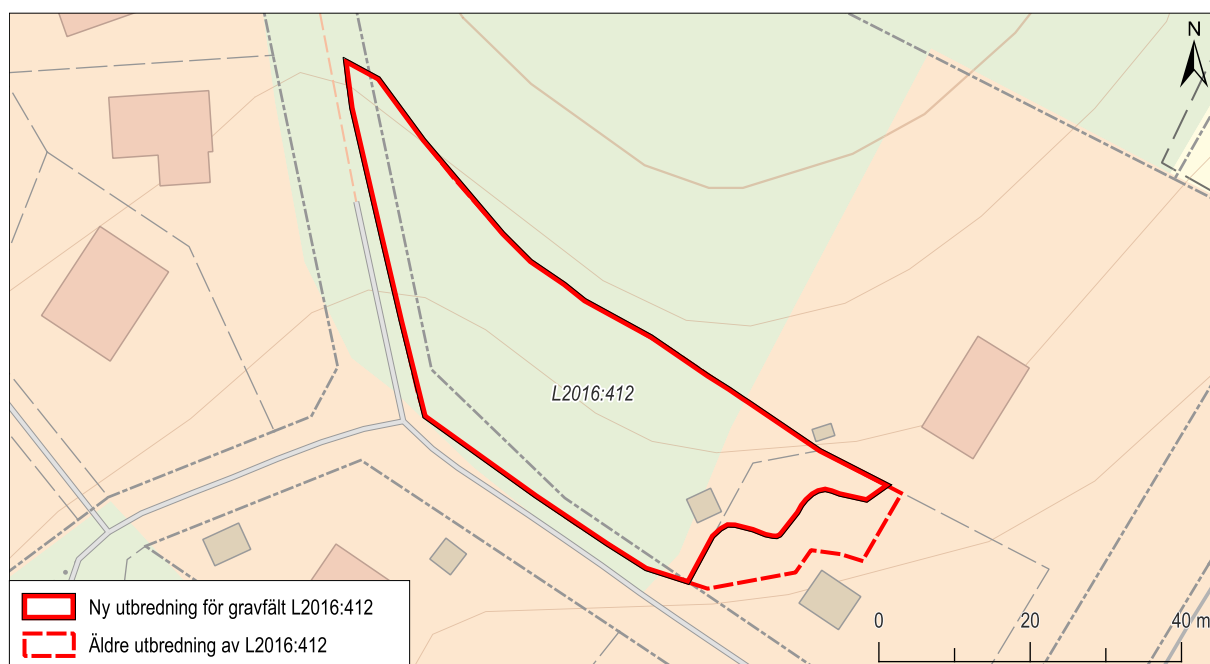
Mellan de två terrasseringarna 20 och 24 har enstaka brända ben framkommit i ett lager (23), men inga ben från människa har identifierats.

SLUTORD

Utifrån de tre terrasseringarnas likartade utseenden samt att terrassering 18 är belägen ovanpå grav 17 indikerar det att terrasseringarna är tillkomna ungefär samtidigt och efter gravarnas tillkomst. Gravarna förefaller vara mer eller mindre störda och det är inte osannolikt att stenmaterial från gravarna har använts till att bygga terrasseringarna. Syftet med terrasseringarna är okänt, men troligtvis har man velat jämna ut marken.

Fornreg

Resultaten från brandlagret i form av datering och fynd samt påträffade nya anläggningar har registrerats i Kulturmiljöregistret. Utbredningen för gravfält L2016:412 inom fastighet Postdrängen 2 har minskat med ett par meter åt väst.

Figur 9. Förslag på ny utbredning för gravfält L2016:412. Mot bakgrund av Fastighetskartan. Skala 1:1 000.

Lämnings-nr (KMR)	Lämningsstyp	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny antikvarisk bedömning	Undersöknings-status	Beskrivning av lämning
L2016:412	Gravfält	Fornlämning	Fornlämning	Delundersökt	Gravfält, delundersökt, ca 95x70 m (NV-SÖ), bestående av ca 12 runda övertorvade stensättning- ar. Dessa är mellan 2-9 m diam och 0,1-0,3 m h. 2023 utfördes en förundersökning i avgränsande syfte SÖ om den tidigare fornlämningsgränsen som resulterade i upptäckten av en ny stensättning och ett brandlager innehållande brända ben, slagg. Förundersökningen 2024 (dnr 4317419-2024) resulterade i 2-3 något störda stensättningar, 2-3 terrasseringar och ett lager med brända ben. Terrasseringarna är 2,5-3,5 m.långa och ca 0,5 m.breda, belägna i SV-NÖ riktning. Troligen tillkomna efter gravarnas tillkomst. Brandlagret fr.förundersökningen 2023 är undersökt och innehöll brända ben och 4 nitar. C14 resulterade i vikingatid (890-1020).

Figur 10. Registering i Kulturmiljöregistret (KMR).

REFERENSER

Litteratur

GRÖN, C. 2008. *Backenområdet. Södermanland, Huddinge socken : Glömsta 2:1, 4:1, 4:2, 4:5, 4:6, 4:9, 4:10, 4:14, 5:1, 5:29 och 5:37, RAÄ 113*. UV Mitt rapport 2008:10. Stockholm

LINDBLOM, C. 2009. *Ängsliljan & Postväskan. RAÄ 17:1, 113:1 & 114:1, Huddinge kommun & socken, Södermanland*. Rapporter från Arkeologikonsult 2009:2324

SABEL, E. 2016. *Ritueellt aktivitetsområde i Postväskan. Arkeologisk för- och slutundersökning. Huddinge 113:1 och Huddinge 496. Postväskan 1 och 7. Huddinge socken. Huddinge kommun. Södermanland*. Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2016:79

SILLÉN, P. 2023. *Avgränsning av ett järnåldersgravfält. Arkeologisk förundersökning. Lämning gravfält L2016:412. Fastighet Postdrängen 2, Huddinge sock-*

en, Huddinge kommun. Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3662

Digitala källor

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)

Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige

<https://app.raa.se/open/fornsok/>

BILAGA 1. SCHAKT

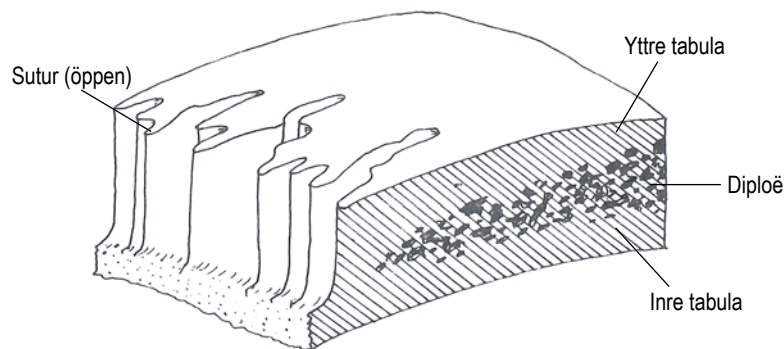
Schaktnr	Typ	Storlek (m)	Area (m ²)	Djup (m)	Beskrivning	Kontext	Lämningsnr (KMR)
1 (undersökt yta)	Schakt med indikation	10,8x5,8	52,5	0,35	Grässvål. Matjord 0,1–0,15 m. Silt.	7	L2016:412
2 (avbanad yta)	Schakt med indikation	12,8x11,3	133	0,35–0,4	Grässvål. Matjord 0,1–0,12 m. Silt.	17–21, 23–25	L2016:412
3 (avbanad yta)	Schakt utan indikation	4,8x1,6	7,5	0,25	Grässvål. Matjord 0,1–0,12 m. Silt.		

BILAGA 2. KONTEXTER

Kontext-nr	Typ	Storlek (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Schakt	Lämnings-nr (KMR)
7	Brandlager	2,5x2	0,1	Sotig silt med enstaka skärviga stenar. Fynd av brända ben och 4 båt-nitar.	1	L2016:412
17	Grav	2,5x2	0,15–0,18	Oval stensättning. Stenstorlek ca 0,2 x 0,2 m. Delvis dold i öst under en möjlig terrassering.	2	L2016:412
18	Terrassering	2,7x0,8	0,45–0,5	Möjlig terrassering bestående av 4 större stenar i storlek 0,6 x 0,5 m. Belägen ovanpå grav 1 i SV–NÖ riktning. Svårt avgöra om stenar ingår i grav alternativt utgör en senare terrassering.	2	L2016:412
20	Terrassering	2,8x0,7	0,45–0,5	4–5 större stenar ca 0,4x0,4 m. belägna i SV–NÖ riktning.	2	L2016:412
21	Grav	2,2x0,9	0,15–0,18	Störd stensättning bestående av enstaka stenar och ett lager med innehåll av ben och enstaka keramikfragment.	2	L2016:412
23	Lager	1,3x0,7	Okänd	Gråbrun silt med innehåll av enstaka brända ben.	2	L2016:412
24	Terrassering	3,8x0,5	0,45	5 större stenar ca 0,45x0,45 m. belägna i SV–NÖ riktning.	2	L2016:412
25	Grav	2,2x0,9	0,15	Rektangulär stensamling i NS riktning. Stenstorlek 0,18x0,15 m. Möjlig störd stensättning	2	L2016:412

BILAGA 3. OSTEOLOGISK ANALYS

Tove Björk
Arkeologikonsult

Figur 1. Skalltakets uppbyggnad, bearbetad efter Holck (1986).

Siffrorna som anger anatomisk region har följande betydelse (efter Sigvallius 1988):

- 1 = Kraniedelar, underkäke, tänder, första och andra halskota.
- 2 = Övriga kotor, bröstben, revben.
- 3 = Överarmsben.
- 4 = Skulderblad, strålben, armbågsben.
- 5 = Höftben, korsben, lårben.
- 6 = Skenben, smalben, knäskål.
- 7 = Alla ben i händer och fötter, sesamben, svanskotor.

Referenser

Litteratur

HOLCK P. 1986. Cremated Bones. A Medical-Anthropological study of an archaeological material on cremation burials. *Antropologiska skrifter nr. 1*. Anatomisk institutt. Universitetet i Oslo.

SIGVALLIUS B., 1988. Husdjur från förhistoriska platser. En utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.

Bilaga 3. Artlista osteologisk analys, forts.

Fynd-nr	Art	Benslag	Bendel	Anatomisk region	Antal fragment	Vikt (g)	Ålder	Max fragm. (mm)	Medel fragm. (mm)	Bränt/Obränt	Förbränning	Grav	Beskrivning
7:10:1	Människa	Skalltak		1	12	14,1	18-44 år	25,7	12	Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg		Diploë utgör ca 1/3 av skalltakets totala tjocklek. Bada tabula är lika tjocka. 3 fragment är klivna. 1 med öppen sutur.
7:10:1	Människa	Lårben	Diáfys	5	2					Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg		
7:10:1	Människa	Skenben	Diáfys	6	2					Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg		
7:10:2	Däggdjur ospec.					22				Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg		
23:74:1	Däggdjur ospec.					1,1				Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg		
17:77:1	Däggdjur ospec.					0,2				Bränt	Väl förbränd. Vit färg	17	
21:63:1	Människa	Övertäke		1	1	0,6		20		Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg	21	
21:63:2	Däggdjur ospec.					2,1				Bränt	Väl förbränt. Gråvit färg	21	

BILAGA 4. FYND

Fynd-nr*	Objekt/sakord	Föremåls- typ	Material	Del	Antal	Antal fragm.	Vikt (g)	Beskrivning	Gallrad/ konserverad	Lämnings- nr (KMR)
7:8:1	Nit	Nit/Båtnit	Järn	Huvud, stjälk, bricka	1	1	15	44,8 mm.lång. Rundat huvud. Rombiskt bricka ca 20 mm. Stjälk 32,8 mm.lång och 4 mm.bred.	Gallrad	L2016:412
7:8:2	Nit	Nit/Båtnit	Järn	Huvud, stjälk, bricka	1	1	14,3	35,2 mm. lång. Delvis trasigt huvud. Stjälk 23 mm. Rektangulär bricka 23x 22 mm.	Gallrad	L2016:412
7:8:3	Nit	Nit/Båtnit	Järn	Huvud, stjälk	1	1	6,8	34,7 mm.lång. Böjd stjälk ca 30 mm. Huvud 16,7 x 15 mm.	Gallrad	L2016:412
7:8:4	Nit	Nit/Båtnit	Järn	Bricka	1	1	14,4	Rombisk bricka 24,4x 23 mm.	Gallrad	L2016:412

**Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.*

BILAGA 5. ¹⁴C-ANALYS

International Chemical Analysis Inc. (ICA)

Resultat (juni 2024)

Kontexter:

- 7 – Brandlager

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
14C-8787	3732:7:10	Charcoal	AAA	1090 +/- 30 BP	Cal 890 - 1020 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3732